

NA JEDNÉ LODI

ANEB

Jak uspořádat případovou
konferenci
v oblasti péče o ohrožené
děti

Historie PK v našem OS

- Rok 2008 – zahájení projektu „*System péče o sociálně znevýhodněné děti ve Středočeském kraji*“
- Cíl projektu: vytvoření systémového modelové řešení spolupráce - *propojením sítě pomoci*
- Nástroj multidisciplinárního přístupu : **PŘÍPADOVÉ KONFERENCE**

Naše organizace se spolupodílela *ve spolupráci s OSPOD* na organizování více než 50 případových konferencí v Praze, Středočeském, Západočeském a Jihočeském kraji.

Na základě těchto *zkušeností* jsme vytvořili metodiku, která představuje model, který je aplikovatelný pro *běžnou praxi sociálně-právní ochrany dětí*.

Případová konference je :

- Moderní, vysoce *efektivní* nástroj sociální práce, který do ní vnáší *přirozenost*, vrací *kompetence* a hlavní *iniciativu* do rukou *klienta a jeho rodiny*, připravuje *individuální řešení* přímo pro daného klienta, přináší *nové pohledy*, nápady a *možnosti řešení* konkrétní situace
- *Profesionalizuje* a zároveň *chrání* pracovníka OSPOD tím, že jej zbavuje *izolovanosti*, snižuje rizika poškození klienta *chybným rozhodnutím* jednotlivce, umožňuje *kontinuální sledování* vývoje situace kolem konkrétního dítěte
- Přináší nový pohled veřejnosti na práci sociálních pracovníků.

Případová konference je

- plánované a koordinované společné setkání všech, kteří představují, nebo mohou představovat, podpůrnou síť pro dítě a jeho rodinu
- Cílem je výměna informací, zhodnocení situace dítěte a jeho rodiny, hledání optimálního řešení a plánování společného postupu, který povede k naplňování potřeb dítěte
- Výstupem je individuální plán péče

Některé situace vhodné pro uskutečnění PK

- Situace, ohrožující celkový sociální status všech členů rodiny
- U rodin s mnoha problémy (ohrožených chudobou či sociálním vyloučením, zanedbávajících nebo nezvládajících výchovu dětí apod.
- Při změnách prostředí dítěte
- Při výraznějších výchovných nebo školních problémech dítěte
- Revidování situace dítěte a jeho rodiny
- Ve zvlášť komplikovaných případech
- U nespolupracujících rodiny.....

Principy

- Zájem dítěte a individuální přístup
- Aktuálnost
- Objektivnost

Přednosti

- Přirozené podpůrné prostředí
- Podpora samostatnosti a zaměření na silné stránky klienta
- Respekt a partnerství
- Důvěrnost, diskrétnost a bezpečí
- Spolupráce a týmový přístup
- Koordinace a kontinuita péče

Zásady

- Rovnocennost všech účastníků
- Oprávněnost a relevantnost všech vznesených myšlenek a nápadů
- Srovnatelný prostor a čas pro vyjádření každého účastníka
- Srozumitelnost pro všechny účastníky
- Podchycení každého impulzu
- Dodržování agendy a časového rozvrhu
- Dynamika a spád jednání
- Respekt k přijatým závěrům

Komu pomáhá

1. Klientům a jejich rodinám

1. Pracovníkům OSPOD

1. Ostatním zúčastněným

1. Klientům a jejich rodině přináší:

- Povzbuzení
- Motivaci
- Aktivizaci, nový potenciál
- Převzetí odpovědnosti
- Důvěra ve změnu obtížné situace
- Pocit bezpečí, kontinuity a smysluplnosti
- Vědomí vlastní hodnoty
- Prostor, v němž se nemusí bát mluvit o svém problému a v němž hledá řešení ne v konfrontaci, ale ve spolupráci s odborníky, které by zřejmě sám nikdy neoslovil

pracovníkům OSPOD přináší:

- možnost rychlé reakce na vzniklou situaci
- vytvoření podpůrné sítě rodině a aktivizování potřebné pomoci
- zaktivizování klienta a jeho blízkých
- získání širšího pohledu na situaci dítěte z několika možných úhlů
- získání představy o tom, jak se rodič či dítě projevují v jiných prostředích, v interakci s jinými profesionály
- strukturování klientské práce
- koordinování péče

Všem zúčastněným přináší:

- Prostor k výměně nezbytných informací
- Sjednocení a vytvoření plánu péče
- Vyjasnění očekávání
- Sdílení
- Nové pohledy, zkušenosti, znalosti
- Možnost koordinovat aktivity
- Potenciál pro kreativní hledání nových řešení
- Vyřešení více problémů najednou
- Vzájemné sladění, jednotlivých intervencí
- Místo pro navázání osobní spolupráce a sladění komunikace jednotlivých subjektů

Struktura setkání

- Úvod a přivítání
- Představení účastníků
- Stanovení cíle setkání
- Představení případu
- Mapování současné situace a aktuálních potřeb dítěte
- Prezentace návrhů řešení
- Tvorba a finalizace konkrétního plánu
- Určení kontaktní osoby a termínu dalšího setkání
- Zhodnocení setkání

Cíle a jejich stanovení:

Cíl stanovuje klient (jeho zákonný zástupce) ve spolupráci se sociálním pracovníkem OSPOD který vykonává přímou sociální práci a intervenci ve prospěch daného dítěte.

Stanovení cíle by nemělo být příliš konkrétní, aby nebránilo generování možných řešení. Máme-li v hlavě jasná **VLASTNÍ ŘEŠENÍ**, je snadné zaměnit jejich prosazení za CÍL SETKÁNÍ!

Cíle první (úvodní) případové konference:

- důkladné a objektivní zmapování a posouzení situace dítěte
- navržení individuálního plánu péče či
- přijetí vhodného opatření nebo závazného rozhodnutí a navržení dalšího postupu.

Cíle opakované (následné) případové konference:

- vyhodnocení dosavadní probíhající práce s rodinou na základě již stanoveného plánu
- navržení dalšího postupu.

Role

- Svolaatel – koordinátor
- Organizátor
- Facilitátor (moderátor)

Role svolavatele a organizátora lze kumulovat. Přítomnost *nezávislého, nestranného* a profesně i emočně *neangažovaného* facilitátora celého procesu případového setkání je naprosto *nezbytná*.

Svolavatel

Tuto roli by měl mít vždy OSPOD, neboť:

- Bývá současně koordinátorem případu, tedy *garantem práce s rodinou*
- Zodpovídá za vytvoření, aktualizaci a provádění plánu péče
- koordinuje a sítuje pomoc a práci multidisciplinárního týmu.

Iniciuje-li PK někdo jiný (NNO, zdravotnické zařízení, škola apod.), je nezbytné o tomto záměru OSPOD informovat a postupovat po vzájemné dohodě.

Nejlépe, když takový subjekt na sebe vezme roli *organizátora*

Organizátor

- dojednává termín, místo, facilitátora...
- zve jednotlivé účastníky (obvykle *kromě klienta* a jeho rodiny - toho zpravidla *připravuje a motivuje* sociální pracovník OSPOD, který vykonává přímou sociální práci a intervenci ve prospěch daného dítěte
- připravuje podklady
- na setkání vystupuje v roli zapisovatele, případně může, převzít roli *podpory pro klienta*
- vypracovává zápisu a individuální plán

V roli organizátora , který může velmi výrazně pomoci svolateli se může uplatnit zejména neziskový sektor

Facilitátor

- vytváří strukturu setkání
 - zajišťuje, hladký průběh komunikace
 - dbá na to, aby každý měl své místo k vyjádření
 - zajišťuje, aby se účastníci cítili bezpečně
 - zajišťuje, aby se došlo ke konkrétním závěrům
- a aby se všichni postupnými kroky dostali k jasnému a jednoznačnému výsledku

Další účastníci

Hlavním východiskem pro výběr účastníků je zmapování přirozených zdrojů v okolí dítěte

Počet účastníků jedné případové konference by neměl přesáhnout 10-12 osob a to včetně klienta, jeho zákonných zástupců, svolavatele a facilitátora.

Základní okruh zvažovaných osob

- členové úzké i širší rodiny
- pracovníci již zainteresovaných organizací nebo institucí (poskytovatelé sociálních služeb, odborníci...)
- osoby, prezentující služby, které mohou podpůrnou síť nově rozšířit

Okruh osob není uzavřený, síť pomoci je možné aktuálně rozšiřovat.

Přítomnost klienta a jeho zákonného zástupce

Účast *klienta* či jeho *zákonného zástupce* je zcela *zásadní*. I krátkodobá přítomnost dítěte na Případové konferenci má velký vliv na motivaci *celé* rodiny.

Pokud se svolavatel rozhodne ze *závažných důvodů* klienta nepřizvat, vždy je jeho povinností o setkání a jeho průběhu jej informovat a nabídnout mu možnost k situaci se vyjádřit alespoň zprostředkovaně.

Eliminace rizik plynoucích z přítomnosti dítěte

- menší počet účastníků,
- přítomnost podpůrné osoby pro klienta či rodinu jako takovou
- pozměněním struktury setkání
- vysvětlením důvodu setkání dítěti formou pro něj přijatelnou
- menší děti se mohou účastnit pouze *části* případové konference tak, aby dostaly prostor pro vyjádření svých představ, přání nebo obav.

Zápis a individuální plán

- Zápis
 - co se dělo
 - atmosféra
 - popis průběhu setkání
- Individuální plán
 - cíle
 - kroky k jejich naplnění

Kritéria úspěšně vytvořeného cíle a plánu:

- cíle i plán vycházejí ze skutečné znalosti situace rodiny a dítěte
- jednotlivé kroky jsou konkrétní, reálné a přiměřené
- plán je bezpečný, srozumitelný a smysluplný, obsahuje stručné shrnutí
- formulace jsou výstižné a jednoznačné

Obsah individuálního plánu péče

- Základní informace a kontakty
- Seznam zainteresovaných osob
- Popis aktuální situace dítěte a rodiny
- Stanovené cíle
- Přehled konkrétních kroků
- Přehled rizik
- Informace o předávání zpětné vazby o plnění plánu
- Informace o způsobu vyhodnocení
- Termín dalšího případového setkání, pokud byl stanoven

Následná práce s rodinou

- další podpora a motivace rodiny
- kontinuální práce jednotlivých odborníků
- průběžná informovanost jednotlivých aktérů o dění v rodině klienta

Realizace plánu musí být koordinována a průběžně vyhodnocována koordinátorem

Příklady konkrétní praxe

Spolupráce s OSPOD Říčany

V Říčanech neziskový sektor poskytuje podpůrné služby v oblasti:

- Sanace - program pod komunitním centrem
- Náhradní rodinná péče – OS a NF Rozum a Cit
- Nízkoprahové služby

Spolupráce s OSPOD nejen v Říčanech v oblasti PK:

OS Rozum a Cit se podílí na:

- Organizování případových konferencí v oblasti péče o ohrožené děti
- Facilitování těchto případových konferencí
- Vzdělávání sociálních pracovníků z oblasti péče o ohrožené děti

Výroky účastníků našich PK:

Sociální pracovnice z dětského domova:

„Jednoduše – jsem nadšená. Setkání mi přineslo úplně nový pohled na možnost, jak pracovat s rodinami dětí umístěných v našem dětském domově“.

Etopedka z výchovného ústavu:

„Případová konference mě velmi oslovila. V našem výchovném ústavu žije dalších 50 dětí. Rádi bychom i pro řadu z nich zorganizovali podobná setkání. Jaké pro to máme udělat konkrétní kroky? “

Třídní učitelka základní školy:

„Přeju dětem, aby se situace v jejich rodině stabilizovala. Chápu, že to teď nemají jednoduché a za sebe Mohu říci, že se budu snažit je podporovat. Jsem ráda, že teď rozumím tomu, co se v té rodině děje.“

Výroky účastníků našich

PK:

Pediatr:

„Jak tady denně sedím, vidím, kterak spousta nemocí vzniká z toho, jak lidé žijí, jaké mají problémy, čeho je jejich dušička plná. Potřebují pomoc nejen s nemocí. Potřebují komplexní přístup a porozumění. A tady jsem byl svědkem právě tohoto.

je to báječné.“

Zletilý mladík ukončující pobyt v dětském domově:

„Vím, že pro dokončení školy by byl internát pro mě možná lepší. Ale rozhodl jsem se zůstat doma se svojí mámou. Chci jí pomáhat. Do školy budu dojíždět. Jsem rád, že jsme si tady o tom mohli promluvit.“

Vzdělávání pořádané OS Rozum a Cit

- Semináře „Jak uspořádat případovou konferenci“
- Seminář a výcvik ve facilitačních dovednostech

slova účastníků

„Na seminář jsem přijížděla s velikým očekáváním, které se do posledního bodu naplnilo ... Vyhovoval mi počet účastníků ... Super bylo, že se účastnily zástupkyně OSPOD, které byly velkým přínosem a na jejichž přístupu bylo vidět, že dokážou věci měnit ... Přínosem byla účast kolegyně z DD a OS, jejichž práce je poněkud odlišná od práce na úřadě ... Dle mého názoru, by opravdu měli projít takovýmto seznámením se s facilitací zástupci všech OSPOD ...

- Velmi profesionální přístup lektorky a zároveň to snad ani chvíli nebyla nuda ... Na semináři jsem si ověřila své komunikační schopnosti, a také jsem zjistila, kde mám ještě rezervy... ..neměla jsem šanci usnout, jako při některých jiných seminářích... Přes časovou i obsahovou „hutnost“ programu jsem nebyla na konci dne tak znavená, jak jsem předpokládala ... Jsem pro vše, co je vedené tak, že si člověk vyzkouší rovnou praktické věci...*
- Dané téma je pro nás aktuální a důležité ... Bylo by skvělé, kdyby se myšlenka případových konferencí dále šířila... na konci semináře jsme všichni odjížděli nadšení pro případové konference ... Těším se na příště ... Seminář mě naprosto nadchl!“*

Příklad z praxe

str.1

Situace:

Rodina se třemi nezletilými dětmi -dvě předškolního a jedno mladšího školního věku - svěřeny do výchovy matky , která o ně vzorně a důsledně pečuje:

- dvě nezletilé děti v rodině se zdravotním postižením (sluchové postižení a kombinované postižení; těžké MP + tělesné po encefalitidě)
- přítel matky nepracuje, aktuálně příchod z výkonu trestu, není v evidenci ÚP
- tíživá bytová a finanční situace rodiny (bariérový byt, dluh na nájmu a dluhy u společnosti
- ČEZ a RWE, nesplácená půjčka matky) = existenční ohrožení rodiny

Cíle stanovené matkou a sociální pracovnící:

- zlepšit bytovou a finanční situaci rodiny
- řešit osobní situaci klientky: pomoc s péčí o dítě s těžkým zdravotním postižením
- péče, asistence, zajištění rehabilitačních pomůcek
- zajištění odlehčovacího pobytu pro nezletilé děti se ZP a zároveň potřebný odpočinek pro matku
- evidence otce na ÚP, následně zaměstnání otce a jeho setrvání na pracovním místě
- splátkový kalendář dluhů
- podání žádosti na poskytnutí dávek hmotné nouze

Účastníci:

nezletilá klientka, matka, opatrovnice dítěte, sociální pracovníce MěÚ v roli svolavatele, pediatr, vrchní sestra DD, finanční poradce, za MěÚ sociální referent (dávky hmotné nouze) a vedoucí finančního odboru, NNO v roli organizátora a facilitátorka

Příklad z praxe

str.3

Situace při následné případové konferenci 8 měsíců:

Program:

zhodnocení situace, plánování dalších kroků pro podporu klientky, ostatních dětí a celé rodiny.

Naplnování cílů – současná situace (rekapitulace):

- matka absolvovala se všemi nezletilými dětmi ozdravný pobyt (vyřízení pobytu zajistil pediatr, včetně finančních prostředků na úhradu pobytu)
- zajištěna pravidelná rehabilitační péče pro klientku s těžkým ZP
- podána žádost o vystavení průkazek ZTP/P pro děti se ZP (fotograf, podání žádosti zajistila opatrovnice dětí)
- pro těžce ZP dítě vyřízena žádost na rehabilitační polohovací kočár (zajistila matka, pediatr, opatrovnice dětí)
- matka na doporučení OSPOD kontaktovala středisko rané péče
- otec evidován na ÚP, ale následně pro vlastní nedůslednost sankčně vyřazen finanční poradce vypracoval splátkový kalendář na celkovou výši dlužné částky matky a
- sestavil dopisy pro výše uvedené společnosti na přiznání dluhu s návrhem splátkového kalendáře
- na OSV MěÚ podány žádosti na poskytnutí příspěvku na živobytí
- bytová situace řešena ve spolupráci s MěÚ– ten převzal finanční závazky
- nájemného (placeno srážkou z poskytovaných dávek na účet města), matce bude přidělen bezbariérový byt větších rozměrů než stávající (probíhá jeho rekonstrukce)

Příklad z praxe

str.5

Problém:

- tíživá finanční situace přetrvává – matka neřeší otázku splátek dlužné částky u společnosti
- RWE, ČEZ (hrozba exekuce)
- přítel matky (otec 2 nezletilých dětí) stále bez zaměstnání, aktuálně v evidenci ÚP
- zhoršení zdravotního stav dítěte s těžkým ZP

Cíl:

- řešit otázku dlužných částek formou splátkového kalendáře (aktualizace dopisu prodejcům energií)
- přestěhování do bezbariérového bytu
- využít rehabilitačně-relaxačních metod pro klientku s těžkým ZP a psychologickou pomoc
- (podporu) pro matku
- zvážit možnost odlehčovacího pobytu pro děti

Příklad z praxe

str.6

- **Současná situace:**
- rodina žije v bezbariérovém bytě
- rodina splácí dlužnou částku společnosti ČEZ a RWE
- matka vzdělána v metodě léčebných masáží pro děti
- velmi se zlepšila spolupráce v rodině – prarodiče ze strany otce se staly oporou pro matku a děti

Občanské sdružení Rozum a Cit, 2011

Jablonského 639/4, 170 00 Praha 7

Kontaktní adresa: Na Výsluní 2271, 251 01
Říčany

e-mail: rozumacit@rozumacit.cz

www.rozumacit.cz

**Autorský kolektiv: Andrea Hrdinová,
Mgr. Petra Krupičková, Mgr. Petra
Štětková, Mgr. Jana Petranová
Ludmila Hanušová,**